

Den norske kirkes nasjonale arbeid mot rasisme status pr. jan. 2023

Notat Berit Hagen Agøy 13.01.22

Innledning

Kirkens arbeid mot rasisme i nyere tid startet på begynnelsen av 1970-tallet med engasjement for avkolonialisering og mot raseskillepolitikken i Sør-Afrika. Kirkenes verdensråds (KVs) «Program to Combat Racism» (Uppsala 1968) var til stor inspirasjon. I over 20 år drev MKR et omfattende arbeid mot apartheid, og mange menigheter var også engasjert i dette. Kampen mot apartheid var ledd i et økende og mer generelt arbeid med menneskerettigheter, særlig i MKR og BM.

I tråd med at Norge ble et mer flerkulturelt samfunn, engasjerte kirken seg i innvandrings- og integreringspolitikk og i tros- og livssynsdialoger. Arbeidet for religiøse minoriteters rettigheter stod sentralt. På 1980-tallet startet for alvor KRAs arbeid med likestilling, og i våre dager tydeliggjøres kirkens holdnings- og rettighetsarbeid, bl.a. gjennom handlingsplaner på Likestilling, integrering og mangfold- (LIM)-feltet. Alle former for diskriminering inkluderes. Etableringen av Samisk kirkeråd og samarbeid med nasjonale minoriteter er også en del av kirkens arbeid for likeverd og mot diskriminering.

Rasisme forstås i snever forstand som «diskriminering på grunnlag av etnisitet og hudfarge», men den såkalte «rasismeparagrafen» i Grunnloven inkluderer en rekke former for diskriminering:

- Med diskriminerende eller hatefulle ytring menes det å true eller forhåne noen, eller fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres
- a. hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,
 - b. religion eller livssyn,
 - c. seksuelle orientering,
 - d. kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller
 - e. nedsatte funksjonsevne.

Grunnlovparagraf 185

Det er denne vide forståelsen av rasisme som legges til grunn i dette notatet.

I. Kirken som arbeidsgiver og organisasjon

Strategidokument

- Fremmer verdier som utfordrer og som bygger et godt samfunn for alle
- Motvirker utenforskap og utforsker nye måter å være kirke på
- Skaper en mangfoldig, rekrutterende og inkluderende arbeidsplass og frivillighetsarena

Disse målene konkretiseres i årsplanen for de sentralkirkelige råd.

[strategi for den norske kirke 2022-2029 bokmål.pdf \(kirken.no\)](#)

HR-arbeidets innfallsvinkler:

- Se til at rettigheter ivaretas og motvirke diskriminering
- Følge opp konkrete hendelser og erfaringer med diskriminering

Kirken har en tydelig verdiforankring om nulltoleranse mot diskriminering (KR 95/21)

«Kirken har nulltoleranse for alle former for diskriminering som hindrer mennesker i å oppleve seg som et fullverdig medlem av fellesskapet, og som begrenser en i å ta i bruk sine evner og kompetanse i kirkens tjeneste.»

(LIM - Forventningsdokument)

- LIM Verdidokument og handlingsplan
[Likestilling, inkludering og mangfold - Den norske kirke \(kirken.no\)](#)
- LHBTQ-utvalg og kurs for ansatte
- Søkelys på at kirken har «trygge rom»
- Undersøkelse kvinnelige prester
- Rekruttering: bevissthet om mangfold (stillingstlysninger, språk og ansettelse)
- **Universell utforming** av kirkens bygg og digitale kommunikasjon
- KM-sak 23: *Universell utforming*– med handlingsplan
- Samisk kirkeråd og *Strategiplan for samisk kirkeliv strategiplan for samisk kirkeliv 2019-2027.pdf (kirken.no)*
- Døvekirken

2. Kompetansebygging blant kirkens ansatte og frivillige

- HR: Fagdager, kurs og webinarer, ressurser
- «De åtte kjennetegnene» for inkludering av kristne migranter er utarbeidet med tanke på kristne migranter, men er relevante for generell inkludering av ulike minoritetsgrupper og økt mangfold i kirken.

Webinar og ressurser om inkludering av kristne innvandrere
Handlingsplan og samarbeidsavtale med Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA) og Det Norske Misjonsselskap (NMS)

[Kirken i møte med et flerkulturelt samfunn \(Åtte kjennetegn\) - Ressursbanken, Den norske kirke](#)

- Arbeid med flyktninger og asylanters rettigheter
[Søkeside - Ressursbanken, Den norske kirke \(kirken.no\)](#)
- - *Sier vi* er et ressursopplegg for konfirmanter om antisemittisme, islamfientlighet og rasisme mot rom. Finnes nå også i en utgave til bruk i skolen
[-sier vi - Ressursbanken, Den norske kirke \(kirken.no\)](#)
- Ressurser om menneskerettigheter i Ressursbanken – særlig barns rettigheter – tros- og livssynsfrihet og flyktninger og asylsøkere
[Søkeside - Ressursbanken, Den norske kirke \(kirken.no\)](#)
- Kurs i samarbeid med HL-senteret om jødedom og relasjon til jøder
- Ny trosopplæringsplan gir muligheter for økt fokus på arbeid mot rasisme blant barn og unge
- E-læringskurs om samer og kvener er under planlegging

(Se også under om dialogsentrene)

3. Mangfoldig fellesskap og møteplasser

- Kirkemøtesak 2016: *Religionsmøte og dialog*
[km 15 0 16 religionsmote_dialog.pdf \(kirken.no\)](#)
[km 15 16 vedtak.pdf \(kirken.no\)](#)
- Inkludering av kristne migranter (se pkt. 3)
«De åtte kjennetegnene» omfatter bl.a.
gudstjeneste, liturgi, bønner, inkluderende språk og fremmedspråk
kulturelle uttrykk og møteformer
rekruttering: ansatte, frivillige og tillitsvalgte
- Arbeid med flyktninger og asylanters rettigheter
[Søkeside - Ressursbanken, Den norske kirke \(kirken.no\)](#)
- «Frykt ikke!» (MKR)
Teamhefter: *Nytt norsk kirkeblad* (6/18), og *Luthers Kirketidende* (1/19) om «Frykt ikke!»
Bevisstgjøringsprosess og utforsking av holdninger i kirken til mennesker med annen tro og kultur.
Teologiske refleksjoner om de «vanskelige tekstene»
Videreføres av MKR i arbeidet mot rasisme mer generelt.
Boka: *Populisme og kristendom*
- Kirkelige dialogsentre i bispedømmer (Oslo, Tunsberg, Stavanger, Bjørgvin, Nidaros)
Skaper møteplasser og forståelse for mangfold og kurs og kompetansebygging for kirkelige ansatte.
Mange ressurser for menighetene på nettsidene til dialogsentrene.
[Forsiden \(kirkeligdialogsenter.no\)](#)
Dialogpiloter
Arbeid med ungdom og møteplasser
Kurs om inkluderende menigheter
- Nasjonale kontaktgrupper (muslimer, buddhister, HEF - jøder)
Arbeid med tros- og livssynsfrihet (livssynsåpne samfunn)
Arbeid mot religiøs ekstremisme
Fellesuttalelser om retten til konvertering og om religiøs ekstremisme (MKR-IRN)
Samarbeid med HEF om seminarer om minoriteter, religionskritikk og mangfold
- Deltakelse i Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
- Deltakelse i Oslo-koalisjonen for tros- og livssynsfrihet
- Arbeid med livssynsåpne institusjoner (forsvar, helse)
- Deltakelse i ulike UD-nettverk om trosfrihet, minoriteter og menneskerettigheter
- Samarbeid med Diakonhjemmet om markering av FNs dag mot rasisme 21. mars
- Gitt innspill til regjeringens handlingsplan mot rasisme og diskriminering (sist i des. - 22)
- Deltakelse i «Hatkrim-nettverket» til Likestillings- og diskrimineringsombudet
- Deltakelse i Ekstremismekommisjonen (Borg biskop)

4. Arbeid med urfolk og nasjonale minoritetsgrupper

- Samisk kirkeråd følger arbeidet til Sannhets- og forsoningskommisjonen (KR har nedsatt arbeidsgruppe for oppfølging)

- Samarbeid med kvener - etablering av arbeidsgruppe
- Samarbeid med organisasjoner som representerer tater
- Utvalget «Kirken i møte med jødedom og jøder» arbeider med antisemittisme i kirken

5. Internasjonalt samarbeid

- Nordic Church Alliance
- «En verden av naboer» – svensk initiativ
- KV's rasismeprogram
[Racism, Discrimination and Xenophobia | World Council of Churches \(oikoumene.org\)](http://www.oikoumene.org)
- KV-uttalelsen fra generalforsamlingen
- KEK og CCME: Arbeid med integrering og kulturmangfold i Europa
- MKR er medlem i internasjonalt solidaritetsnettverk for daliter
- MKR er med i nordisk LVF-nettverk for «Gender Justice»
- Økonomisk støtte til «Gender Justice»-arbeid i Den lutherske kirken i Jordan og det hellige land

6. utfordringer:

- For bredt engasjement: Hvordan spisse det og tydeliggjøre kirkens arbeid mot rasisme – særlig hverdagsrasisme? Bør vi konsentrere oss om hverdagsrasisme i Den norske kirke og i Norge?
- Hva er kirkens fortrinn i arbeidet mot rasisme?
- Språkliggjøring av selvkritikk
- Rasisme som tema i utdanning til kirkelig tjeneste, etter- og videreutdanning. Samarbeid med utdanningsinstitusjoner og kompetansmiljøer
- Hvordan nyttiggjøre «majoritetsposisjonen» i arbeidet mot rasisme?
- Er vi bedre på dokumenter og verdier enn på praktisk arbeid mot rasisme i egne rekker og i samfunnet?
- Hvem bør være våre partnere; mer samarbeid med HL-senteret, Anti-rasistisk senter, andre? Er vi godt nok orientert om ulike gruppers arbeid mot rasisme? Er vi for tradisjonelle?
- Hvordan følger vi opp og utnytter erfaringene i KV's nye rasismeprogram?
- Ansvar og organisering for et mer samlet nasjonalkirkelig arbeid mot rasisme.